

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)
z dnia 13 lipca 2006 r.*

W sprawie C-103/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 68 i 234 WE, orzeczenia prejudycjalnego, złożony przez Oberster Gerichtshof (Austria) postanowieniem z dnia 2 lutego 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 lutego 2005 r., w postępowaniu:

Reisch Montage AG

przeciwko

Kiesel Baumaschinen Handels GmbH,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J. Makarczyk, P. Kúris, G. Arestis i J. Klučka (sprawozdawca), sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
sekretarz: R. Grass,

uwzględniając procedurę pisemną,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu niemieckiego przez M. Lummę, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez G. de Bergues'a i A. Bodard-Hermant, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez A.M. Rouchaud-Joët i S. Grünheid, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 marca 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 6 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2001, L 12, str. 1).

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Reisch Montage AG (zwaną dalej „Reisch Montage”) a Kiesel Baumaschinen Handels GmbH (zwaną dalej „Kiesel”) w przedmiocie zwrotu długu w kwocie 8 689,22 EUR.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

- 3 Motywy jedenasty, dwunasty i piętnasty rozporządzenia nr 44/2001 stwierdzają:

„(11) Przepisy o jurysdykcji powinny być w wysokim stopniu przewidywalne i powinny zależeć zasadniczo od miejsca zamieszkania pozwanego, a tak ustalona jurysdykcja powinna mieć miejsce zawsze, z wyjątkiem kilku dokładnie określonych przypadków, w których ze względu na przedmiot sporu lub umowę stron uzasadnione jest inne kryterium powiązania. [...]

(12) Jurysdykcja oparta na łączniku miejsca zamieszkania powinna zostać uzupełniona jurysdykcją opartą na innych łącznikach, które powinny zostać dopuszczone ze względu na ścisły związek pomiędzy sądem a sporem prawnym lub w interesie prawidłowego wymiaru sprawiedliwości.

[...]

(15) W interesie zgodnego wymiaru sprawiedliwości należy unikać tak dalece, jak jest to tylko możliwe, równoległych postępowań, aby w dwóch państwach członkowskich nie zapadały niezgodne ze sobą orzeczenia. [...]”.

4 Artykuł 2 ust. 1 tego rozporządzenia, znajdujący się w sekcji 1 rozdziału II zatytułowanej „Przepisy ogólne”, przewiduje, że:

„Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozporządzenia osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego”.

5 Zgodnie z art. 3 tego samego rozporządzenia, znajdującego się również w sekcji 1 rozdziału II:

„1. Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane przed sądy innego państwa członkowskiego tylko zgodnie z przepisami sekcji 2–7 niniejszego rozdziału.

2. W szczególności nie mają wobec tych osób zastosowania krajowe przepisy jurysdykcyjne wymienione w załączniku I”.

6 Na mocy art. 5 rozporządzenia 44/2001, znajdującego się w sekcji 2 rozdziału II, zatytułowanej „Jurysdykcja szczególna”, osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pod pewnymi warunkami pozwana w innym państwie członkowskim.

7 Ponadto art. 6 tego rozporządzenia, znajdujący się także we wspomnianej sekcji 2, przewiduje, że:

„Osoba mająca miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być również pozwana:

- 1) jeżeli pozywa się łącznie kilka osób — przed sąd miejsca, w którym ma miejsce zamieszkania jeden z pozwanych, o ile między sprawami istnieje tak ścisła więź, że pożądane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń;

[...]”.

Uregulowania krajowe

8 Artykuł 6 ust. 1 prawa upadłościowego (Konkursordnung, zwanego dalej „KO”) stanowi:

„Po ogłoszeniu upadłości przeciwko upadłemu nie mogą być wszczynane ani dalej prowadzone postępowania mające za przedmiot dochodzenie lub zabezpieczenie praw majątkowych należących do masy upadłości”.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytanie prejudycjalne

- 9 W dniu 30 stycznia 2004 r. Reisch Montage, spółka z siedzibą w Liechtensteinie, pozwała o zapłatę przed Bezirksgericht Bezau (Austria) M. Gisingera mającego miejsce zamieszkania w Austrii oraz Kiesel mającą siedzibę w Niemczech. Kiesel udzieliła poręczenia za M. Gisingera na kwotę 8 689,22 EUR, której zwrotu domaga się Reisch Montage.
- 10 Postanowieniem z dnia 24 lutego 2004 r. Bezirksgericht Bezau, działając na podstawie art. 6 ust. 1 KO, odrzucił pozew Reisch Montage w stosunku do M. Gisingera z tego względu, że w dniu 23 lipca 2003 r. przeciwko temu ostatniemu zostało wszczęte postępowanie upadłościowe dotyczące jego majątku, które w dniu wniesienia powództwa w dalszym ciągu było w toku. Postanowienie to stało się prawomocne.
- 11 W związku z tym Kiesel zakwestionowała jurysdykcję sądu, do którego zostało wniesione powództwo, podnosząc, że Reisch Montage nie mogła powołać się na art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 dla uzasadnienia jurysdykcji Bezirksgericht Bezau, skoro pozew wniesiony przeciwko M. Gisingerowi został odrzucony jako niedopuszczalny na gruncie art. 6 ust. 1 KO.
- 12 Wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2004 r. Bezirksgericht Bezau uwzględnił podniesiony przez Kiesel zarzut braku jurysdykcji i odrzucił pozew Reisch Montage z powodu braku swojej jurysdykcji krajowej i międzynarodowej.
- 13 Landesgericht Feldkirch (Austria), do którego została wniesiona apelacja, zmienił powyższy wyrok i oddalił zarzut braku jurysdykcji podniesiony przez Kiesel.

- 14 Kiesel wniosła rewizję do Oberster Gerichtshof, który postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy powód może powołać się na art. 6 pkt 1 rozporządzenia [...] nr 44/2001, jeśli wnosi powództwo przeciwko osobie mającej siedzibę lub miejsce zamieszkania w państwie, którego sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy, oraz przeciwko osobie mającej siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, lecz powództwo przeciwko tej pierwszej osobie jest niedopuszczalne już w chwili jego wniesienia z powodu wszczęcia postępowania upadłościowego w stosunku do jej majątku, co na mocy prawa krajowego skutkuje niedopuszczalnością?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 15 Zwracając się z powyższym pytaniem, sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że może być on powoływany w ramach powództwa wniesionego w państwie członkowskim przeciwko pozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w tym państwie oraz przeciwko współpozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, gdy powództwo to od chwili jego wniesienia jest niedopuszczalne w stosunku do pierwszego pozwanego.

Uwagi przedstawione Trybunałowi

- 16 Zdaniem rządu niemieckiego art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w sposób ścisły, tak aby nie podważać zasady jurysdykcji sądów miejsca zamieszkania pozwanego ustanowionej w art. 2 ust. 1 tego rozporządzenia.

- 17 Zdaniem rządu niemieckiego, jeżeli postępowanie przeciwko jednemu z dwóch pozwanych jest niedopuszczalne od chwili wniesienia powództwa z powodu ogłoszenia jego upadłości, to należy uznać, że pomiędzy sprawami wszczętymi przeciwko obu pozwany nie istnieje „tak ścisła więź, że pożądanym jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie” w rozumieniu powołanego art. 6 pkt 1. Przepis ten nie może więc znaleźć zastosowania w sytuacji takiej jak w postępowaniu przed sądem krajowym.
- 18 Rząd francuski oraz Komisja Wspólnot Europejskich podnoszą natomiast, że w tego rodzaju sprawie można powoływać się na powyższy przepis.
- 19 Zdaniem rządu francuskiego art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 stanowi jedynie, że jeśli pozywa się łącznie kilka osób, to mogą być one pozwane przed sąd siedziby lub miejsca zamieszkania jednej z nich, o ile sprawy ich dotyczące są ze sobą związane. W przeciwieństwie do pkt 2 tego artykułu, pkt 1 nie wymaga spełnienia żadnej szczególnej przesłanki w celu uniknięcia możliwości wykorzystania tego przepisu tylko w celu wyłączenia pozwanego spod jurysdykcji sądów jego siedziby lub miejsca zamieszkania.
- 20 Rząd francuski powołuje orzecznictwo Trybunału (wyroki z dnia 15 maja 1990 r. w sprawie C-365/88 Hagen, Rec. str. I-1845, pkt 20 i 21; z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie C-159/02 Turner, Rec. str. I-3565, pkt 29, oraz z dnia 26 maja 2005 r. w sprawie C-77/04 GIE Réunion européenne i in., Zb.Orz. str. I-4509, pkt 34) na poparcie stanowiska, że sąd krajowy nie może odrzucić pozwu z tytułu gwarancji w oparciu o fakt, że gwarant ma siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim niż państwo, w którym sąd ten się znajduje i w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania dłużnik, w stosunku do którego powództwo jest niedopuszczalne.

- 21 Komisja twierdzi, że Reisch Montage nie może jednak wnieść niedopuszczalnego powództwa przeciwko pozwanemu mającemu miejsce zamieszkania w państwie członkowskim tylko w celu wyłączenia innego pozwanego spod jurysdykcji sądów jego siedziby. Zatem do sądu właściwego należy zbadanie, czy art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie jest nadużywany.

Odpowiedź Trybunału

- 22 Na wstępie należy przypomnieć, że jurysdykcja, o której mowa w art. 2 rozporządzenia nr 44/2001, to znaczy jurysdykcja sądów państwa członkowskiego, na którego terytorium pozwany ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, ma charakter zasady ogólnej, a powyższe rozporządzenie tylko tytułem odstępstwa od tej zasady przewiduje szczególne przepisy jurysdykcyjne w enumeratywnie wymienionych przypadkach, w których pozwany może lub musi — w zależności od sprawy — zostać pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego [zob., w odniesieniu do Konwencji z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 1972, L 299, str. 32, zwanej dalej „konwencją brukselską”), której przepisy są co do zasady identyczne z przepisami rozporządzenia nr 44/2001, wyroki z dnia 27 października 1998 r. w sprawie C-51/97 *Réunion européenne i in.*, Rec. str. I-6511, pkt 16, oraz z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie C-265/02 *Frahuil*, Rec. str. I-1543, pkt 23].
- 23 Z utrwalonego orzecznictwa w tym zakresie wynika, że wspomniane przepisy jurysdykcyjne należy interpretować w sposób ścisły, a wykładnia wykraczająca poza przypadki wyraźnie przewidziane w rozporządzeniu nr 44/2001 nie jest dozwolona (zob., w odniesieniu do konwencji brukselskiej, wyrok z dnia 10 czerwca 2004 r. w sprawie C-168/02 *Kronhofer*, Zb.Orz. str. I-6009, pkt 14 i powołane tam orzecznictwo).

- 24 Do sądu krajowego należy dokonanie wykładni tychże przepisów z poszanowaniem zasady bezpieczeństwa prawnego, które stanowi jeden z celów rozporządzenia nr 44/2001 (zob., w odniesieniu do konwencji brukselskiej, wyroki z dnia 28 września 1999 r. w sprawie C-440/97 GIE Groupe Concorde i in., Rec. str. I-6307, pkt 23; z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie C-256/00 Besix, Rec. str. I-1699, pkt 24, oraz z dnia 1 marca 2005 r. w sprawie C-281/02 Owusu, Zb.Orz. str. I-1383, pkt 38).
- 25 Zasada ta wymaga między innymi interpretacji szczególnych przepisów jurysdykcyjnych w taki sposób, aby normalnie poinformowany pozwany mógł racjonalnie przewidzieć, przed który sąd, poza sądem państwa jego miejsca zamieszkania, może zostać pozwany (ww. wyroki w sprawach GIE Groupe Concorde i in., pkt 24; Besix, pkt 26 oraz Owusu, pkt 40).
- 26 Jeśli chodzi o jurysdykcję szczególną przewidzianą w art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001, to w przypadku, w którym występuje kilku pozwanych, dana osoba może być pozwana przed sąd siedziby lub miejsca zamieszkania jednego z nich pod warunkiem, że „między sprawami istnieje tak ścisła więź, że pożądane jest ich łączne rozpoznanie i rozstrzygnięcie w celu uniknięcia wydania w oddzielnych postępowaniach sprzecznych ze sobą orzeczeń”.
- 27 W tym miejscu należy po pierwsze stwierdzić, że powyższy przepis nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do stosowania przepisów wewnętrznych, ani też żadnego warunku, aby wniesienie sprawy przeciwko kilku pozwanyom było w stosunku do każdego z nich od początku dopuszczalne na mocy przepisów krajowych.

- 28 Po drugie należy podnieść, że niezależnie od powyższego stwierdzenia, pytanie sądu krajowego ma na celu ustalenie, czy krajowy przepis będący podstawą zarzutu niedopuszczalności może stanowić przeszkodę w stosowaniu art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001.
- 29 Tymczasem z utrwalonego orzecznictwa wynika, że przepisy tego rozporządzenia powinny być przedmiotem wykładni autonomicznej, przy odwołaniu się do wprowadzanego przez nie systemu oraz do jego celów (zob., w odniesieniu do konwencji brukselskiej, wyrok z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie C-433/01 Blijdenstein, Rec. str. I-981, pkt 4 i powołane tam orzecznictwo).
- 30 W konsekwencji, skoro art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie należy do przepisów, które — tak jak na przykład art. 59 tego rozporządzenia — wyraźnie przewidują stosowanie przepisów wewnętrznych i które stanowią do tego podstawę prawną, to nie może być on interpretowany w ten sposób, że jego stosowanie zależy od skutków przepisów wewnętrznych.
- 31 W tych okolicznościach art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 może być powoływany w ramach powództwa wniesionego w państwie członkowskim przeciwko pozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w tym państwie oraz przeciwko współpozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, nawet gdy powództwo to od chwili jego wniesienia jest niedopuszczalne w stosunku do pierwszego pozwanego na mocy uregulowania krajowego.
- 32 Należy jednak przypomnieć, że szczególny przepis jurysdykcyjny zawarty w art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 nie może być interpretowany w ten sposób, że pozwala on powodowi na wniesienie sprawy przeciwko kilku pozwanym tylko w celu wyłączenia jednego z nich spod jurysdykcji sądów państwa członkowskiego jego

siedziby lub miejsca zamieszkania (zob., w odniesieniu do konwencji brukselskiej, wyrok z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis, Rec. str. 5565, pkt 8 i 9, oraz ww. wyrok w sprawie Réunion européenne i in., pkt 47). Jednakże nie wydaje się, aby taki przypadek zachodził w sprawie przed sądem krajowym.

- 33 Biorąc pod uwagę całość powyższych rozważań, na pytanie sądu krajowego trzeba odpowiedzieć, że art. 6 pkt 1 rozporządzenia nr 44/2001 należy interpretować w ten sposób, że w przypadku takim, jak w sprawie przed sądem krajowym, przepis ten może być powoływany w ramach powództwa wniesionego w państwie członkowskim przeciwko pozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w tym państwie oraz przeciwko współpozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, nawet gdy powództwo to od chwili jego wniesienia jest niedopuszczalne w stosunku do pierwszego pozwanego na mocy uregulowania krajowego.

W przedmiocie kosztów

- 34 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 6 pkt 1 rozporządzenia Rady (WE) z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych należy interpretować w ten sposób, że w przypadku

takim, jak w sprawie przed sądem krajowym, przepis ten może być powoływany w ramach powództwa wniesionego w państwie członkowskim przeciwko pozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w tym państwie oraz przeciwko współpozwanemu mającemu siedzibę lub miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim, nawet gdy powództwo to od chwili jego wniesienia jest niedopuszczalne w stosunku do pierwszego pozwanego na mocy uregulowania krajowego.

Podpisy